

HALİD HOCA: RUSYA'NIN SURIYE'YE MÜDAHALESİ SİYASİ

Halid HOCA

Suriye Muhalif ve Devrimci Güçler Ulusal Koalisyonu (SMDK) Başkanı olan Halid Hoca, 1965 yılında Şam'da doğmuştur. Hafız Esad döneminde iki kere gözaltına alındıktan sonra önce Libya'ya ardından Türkiye'ye gelmiş, 1994 yılında İzmir'de tıp fakültesini bitirmiştir. 2011'de Suriye'de başlayan krizin ardından Mart 2011'de Suriye Platformunu kurmuş, Ekim 2011'de ise Suriye Ulusal Konseyi'nin kurulmasında kurucu üye olarak görev almıştır. SMDK'nın kurulmasında da çok büyük katkıları olan Hoca, başkan seçilene kadar SMDK'nın Türkiye temsilcisi olarak görev yapmıştır.

Rusya'nın sahaya inmesiyle Suriye'deki savaş başka bir boyuta geçti. Bu beklediğiniz bir şey miydi?

Dr. Halid Hoca: Ruslar baştan beri vardı aslında, rejime destek veriyorlardı. Bir de bunun yanında milisler, yani paralı askerler, vardı. Paralı asker adı altında, Rus özel kuvvetleri savaşıyordu. Fakat Rusların son adımı herkesin beklediği bir adım değildi. Rusya şu anda Suriye'yi gerek askeri olarak gerek yönetsel olarak da resmen işgal ediyor.

Rusya, Suriye'ye el mi koyuyor şu anda?

Belki Şam'da birçok kişi bunu bilmiyor, ama Rusya sadece askeri olarak müdahil olmadı. En önemli bakanlıklar şu anda Rusların güdümünde. Maliye Bakanlığı, Savunma Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı, Rusların izni olmadan bir adım atamıyor.

Hepsinin başına komiser mi tayin ettiler?

Aynen o şekilde.

Moskova'nın komiserleri kritik bakanlıkların başına geçmiş durumda. O zaman Şam rejimini Rusya mı idare ediyor şu anda?

Evet, şu anda zaten biz Rusya'yı işgalci olarak niteliyoruz. Ruslar, tamamen yönetime el koymuş durumda.

Ruslar Suriye'de kimleri vuruyor?

Şimdi Rusların operasyonunu başlattıklarında zaten hedef aldıkları bölge, rejimin baştan beri çıkış stratejisi olarak düşündüğü Şam ve sahil bölgesine komşu olan bölgeler. Yani orada baştan beri stratejisinin bir parçası olarak, kendi kantonunu oluşturmaya çalıştı.

Butik devlet diyorlar.

Evet veya 'Yararlı Suriye Devleti' diye de bir adlandırma var. Burada Yararlı Devlet'ten kasıt, Suriye'nin Kürt devleti, Dürzü devleti, Alevi devleti, Halep devleti ve Şam devleti olmak üzere farklı bölgelerde beş farklı devlet ya da kantona ayrılması. Fransızların 1920'lerde üzerinde çalıştıkları Suriye haritasını, rejim, devrimin başında çıkış stratejisi olarak uygulamaya çalıştı. Ruslar şu anda o bölgeleri vuruyor. O bölgelerde hiçbir İŞİD varlığı yok. Genelde Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) güçleri ve siviller var.

Yani Rusya, Esad'ı kuşatan muhalif grupları vuruyor, İŞİD'i değil?

Tamamı ile. Muhalif güçlerde, ÖSO'da, çok zayıf yok, maalesef zayıf genellikle sivillerde oluyor. Rusya, 5 Ekim'de Rakka'ya yine bir saldırı düzenlendi. Rakka, İŞİD kontrolünde, ama vurulanlar, yine

sivil hedefler. IŞİD, en hızlı hareket eden örgüttür; çünkü IŞİD'i yöneten güçler, istihbarat güçleridir. Saddam'ın devrilmesinden sonra, 2003'te yer altına inen istihbarat güçleri, selefî gruplarla birleşti ve bunun sonucunda IŞİD doğdu. Bu yüzden hala IŞİD'in karar mekanizmasını ve askeri stratejisini belirleyen dar hal-kada Irak istihbaratı var.

Eski Saddam döneminin subayları ve Baas rejiminin kalıntıları var.

Evet, bu yüzden de bunlar çok hızlı hareket ediyor. Rus saldırısı başladıktan sonra bütün mevkilerini değiştirdiler.

Rusya, Suriye'ye IŞİD'i, bütün dünyanın çok vahşi bir terör örgütü olarak tanıdığı bir yapıyı, vurmak için geldiğini söyledi. Sonra başka grupları da terör örgütü olarak adlandırarak vurmaya başladı. Siz bu konuda nasıl bir ayırım yapıyorsunuz? Mesela, Ulusal Koalisyon bünyesindeki gruplar, Rusya'nın gözünde terör örgütü mü? Rusya, ÖSO'yu terör örgütü olarak görüyor mu? Dolayısıyla ÖSO, Rusya'nın hedefleri arasında yer alıyor mu?

Biz Ruslarla, muhalefetin oluşturulduğu günden beri temas halindeydik. Rusya'yı dört kez ziyaret ettik. En son

14 Ağustos'taki ziyaretimize ben başkanlık ettim. Orada Lavrov'un başkanlığında Dışişleri Bakanlığı'ndan bir heyet ile görüştük. Ruslar, her zaman siyasi çözüme yardımcı olacaklarını söylüyorlardı. En son görüşmemizde, Rusya: "Muhalefetin ortak olduğu bir toplantı yapalım. Bunu istediğiniz Avrupa ülkesinde yapalım. Cenevre 3'ü başlatalım", diyerek muhalefete yaklaştı. Fakat daha sonra öğrendik ki bütün bu siyasi yaklaşımlarını askeri amaçlı olarak Esad'a daha çok destek vermek için yapmış.

Oyalamaca mıydı yani bu?

Oyalama değil. Bir aldatmaydı. Yani orada siyasi yaklaşımla zaman kazanarak, askeri gücünü pekiştirdi.

'Esad'lı geçiş, Esad'sız geçiş' diye bir tartışma oldu. Siyasi çözüm arayışları, Rusya'yla bu konudaki görüşmeler, hep gelip bu noktaya takılıyor, bu noktada tıkanıyordu. Peki siz, Rusya'nın hiçbir zaman geçiş öngörmediğini mi söylüyorsunuz? Yani, aslında Rusların kafalarında hiçbir zaman siyasi çözüm yoktu, bunu sadece oyalamak, kandırmak için mi ortaya attılar?

Sadece o değil. Benim gördüğüm kadarıyla Ruslar da

Rusların operasyonu başlattıklarında zaten hedef aldıkları bölge, rejimin baştan beri çıkış stratejisi olarak düşündüğü Şam ve sahil bölgesine komşu olan bölgeler.

Esad'a yapışık değiller. Onlar da bunu defalarca dile getirdiler.

Esad'ı gözden çıkarabileceklerini mi düşünüyorsunuz?

Gözden çıkarabilirler; fakat Ruslar, İranlıların aksine -İranlılar baştan beri doğrudan Esad ailesine yatırım yapmışlardı- bu bölgede oluşan boşluğu gördüler ve Esad'ı değil, Suriye'yi istiyorlar. Mevcut boşluktan yararlanarak orada nüfuzlarını arttırmak istiyorlar. Bu yüzden, Esad'lı olsun Esad'sız olsun, Suriye'de tamamen bir işgal gücüyle karşı karşıyayız. Afganistan'da da biliyorsunuz benzer bir senaryo yaşandı. Suriye'de cumhurbaşkanının kim olduğu onlar için önemli değil. Onlar için önemli olan kendi amaçlarına hizmet edecek bir kukla olması. Esad, bunu sağlamaya devam ederse onunla devam edecekler, etmezse onu değiştirecekler. Dediğim gibi Rusya'nın müdahalesi sade-

ce askeri bir müdahale değil, Rusya Suriye'ye siyasi olarak da müdahil oldu. Ruslardan önce İranlılar bunu denedi. Fakat başaramadılar. Hâlbuki İranlılar Ruslardan daha tecrübeli.

İranlıların niçin başaramadığını düşünüyorsunuz?

ÖSO, İranlıları hem güneyde hem kuzeyde kırdı, geri püskürttü. İranlılar az değildi, hatırlıyorsanız, dünyanın dört bir yanından, Pakistan'dan Hindistan'dan, Şii milisler getirdiler.

Devrim muhafızları gelip bizzat orada savaşmışlardı.

Kasım Süleymani bizzat gelip yönetti bazı operasyonları. Fakat geri püskürtüldüler. Bu yüzden İranlılar'ın burada başaramadıkları misyonu, Ruslar tamamlamaya geldi.

İranlılar memnun mu Rus müdahalesinden?

Memnun olmalarından ziyade burada İranlılara da yarayacak bir müdahale var şu an. Ruslar burada İranlılara da yarayacak yeni bir denge oluşturmaya başladılar. O yüzden İranlılar tabii ki memnun kalacaklar.

Esad, Rusya'nın umurunda değil; Rusya, Suriye'deki nüfuzunu arttırmaya, Suriye'ye el koymaya geldi, diyorsunuz. Bu beklediğiniz bir şey miydi? Rusya, rejimin en büyük ikmalcisiydi, ama şu anda fiilen çizmeleri çekti, sahayı indi.

Şimdi, Rusya müdahalesi senaryolar arasındaydı. Fakat Rusya'nın bu kadar sert bir şekilde müdahil olacağı beklenmiyordu. Sadece bize değil, dünya kamuoyuna da sürpriz oldu. Çünkü getirdikleri savaş uçaklarına, füzelere ve helikopterlere baktığımızda Rusya'nın çok hazırlıklı geldiğini görüyoruz. Rusya'nın helikopterleri sadece varil bombaları atmak için değil, özel harekâta destek verecek biçimde tasarlanmış helikopterler. Savaş uçakları, karşıdan gelecek savaş uçağı atağına karşı donanımlı uçaklar. Hava harbine hazırlar. Bu yüzden Suriye'ye farklı bir ülkeden müdahale olursa ona da hazırlanarak gelmişler. Bu yüzden uzun vadeli strateji kurmuşlar Suriye'de.

Kalmaya gelmişler yani.

Evet, Afganistan gibi bir senaryo yaşayabiliriz. Dahası, bu durum, Ruslara çok pahalıya patlayacak. Çünkü şöyle bir şey var: Putin, çok büyük bir hata yaparak, Suriye'deki operasyonları için Rus Ortodoks Kilisesi'nden dini bir fetva da aldı. Ardından Suudi Arabistan'dan, Malezya'dan yine Rusya karşıtı cihat fetvaları çıktı. Biz hiçbir zaman Suriye ikinci bir Afganistan olsun istemiyoruz. Fakat Putin'in şu anda oynamak istediği oyun, gerçekten çok tehlikeli ve kendisine çok pahalıya mal olacak bir oyun. Gerek Arap ülkelerinden gerek diğer ülkelerden böyle cihadi dalgalar gelirse bunlar hem Ruslara çok pahalıya mal olacak hem de bölgenin istikrarını bozacak. Yani biz böyle bir senaryo kesinlikle istemeyiz. Bu sadece Suriye'nin istikrarını değil, bölgenin de istikrarını bozacak bir oyundur.

Suriye'nin Rusya için Afganistan gibi bir bataklığa dönüşmesinden söz ediyorsunuz. Ama "Suriye Afganistan'la kıyaslanmaz", "Suriye, Afganistan olmaz" diye yorumlar da var. Katılıyor musunuz buna? Sizin söylediklerinizden ben, Suriye'nin Afganistanlaşmasını anlıyorum. Afganistanlaşma tehlikesini çıkarıyorum.

Ruslar, İranlıların aksine -İranlılar baştan beri doğrudan Esad ailesine yatırım yapmışlardı- bu bölgede oluşan boşluğu gördüler ve Esad'ı değil, Suriye'yi istiyorlar.

Şimdi şunu söyleyeyim, 1980'lerde biliyorsunuz Ruslar, Afganistan'ı işgal ettikten sonra birçok Arap ülkesinden mücahitler gitti. Suriye, o Arap ülkelerine daha yakın bir coğrafya ve geçiş çok daha kolay. Zira sınırı kontrol edilemez halde. Zaten Esad sınır hâkimiyetini kaybetti. Esad, şu anda Suriye'nin yüzde 14'üne hâkim, sadece limanları ve Lübnan sınır kapısını kontrol ediyor. Suriye haritasının kalan kısmında kontrolü kaybetti. Bu yüzden Irak'tan Ürdün'den, Avrupa'dan ve daha birçok yerden çok rahat yeni savaşçılar gelebilir. Bu, savaşı daha çok körükleyecek. Ayrıca IŞİD'in, El-Nusra gibi El-Kaide'ye bağlı olan grupların daha çok meşruiyet kazanmasına neden olacak. Çünkü bu sefer Esad rejimine karşı değil, Rus işgaline karşı savaşıklarını söyleyecekler. Bu dediğim gibi sadece Suriye'yi değil, bütün bölgeyi tehdit eden bir durum.

Rusya'nın dünyaya söylediği bir şey var: "Ben burada terörist grupları vuruyorum." Bu terörist gruplar arasında kimler var? Rusya'nın en başta söylediği IŞİD'di. Sonra artık başka grupları da terörist gruplar olarak adlandırmaya başladı. Dünya, ılımlı muhalefet gruplarını da vurdukla-

rını söylüyor. Ruslar da "hayır, ben orada terör gruplarını vuruyorum" diyor. ÖSO içindeki gruplar, Rusya'nın hedefinde mi?

Tabi, Rusya, IŞİD dışındaki ılımlı grupları da vuruyor; onu bahane göstererek muhalefeti bitirmeye çalışıyor. Stratejisi belli.

IŞİD dışında, Batı'da da terörist grup sayılan gruplar var, El-Nusra gibi.

El-Nusra ve Cündül Akşa dışındaki bütün gruplar, ÖSO mensubu olsun olmasın, mutedil gruplardır. Aşırı gruplar değildir. ılımlı gruplardır. Bir de şu var, Ruslar ilk dört günkü operasyonlarında Amerikalılar tarafından eğitilen ve Suriye'ye intikal eden grupları vurdu. Bu yüzden burada vurulan gruplar hep mutedil gruplar. Amerika'nın da desteklediği gruplar.

Peki, Eğitim-Donat Programı'na gelirse, Türkiye Amerika'yla birlikte ÖSO'dan savaşçıları getirip Türkiye'de eğitim donatıp gönderiyorlardı. Program, yeni başlamıştı, biraz da ağır aksak işliyordu, ama programın sonlandırıldığı yönünde haberler var. Doğru mu?

Yok, bitmedi, biraz basın tarafından yanlış yansıtıldı. Biz Amerikalı yetkililerden şöyle

bir açıklama aldık: Eğitim-Donat Programı durdurulmadı, fakat donatmaya daha çok ağırlık verildi. Eğitim devam edecek, ancak daha minimal düzeyde.

Amerika'nın Rus müdahalesine tepkisini nasıl değerlendiriyorsunuz siz? Washington biraz göz mü yumdu?

Hayır, Amerikalılar da şaşırılmışlar. Onlar da Ruslardan böyle bir hareket beklemiyorlardı.

Eğer bunu istihbar edemedilerse büyük bir ıskalama o zaman.

Yani, onu da soruşturuyorlar. Fakat şöyle de bir şey var. Şu anda Amerikalılar Ruslarla karşı karşıya gelmek istemiyorlar. Karşı karşıya gelmeme üzerine anlaşılabilir. Bu çerçevede Amerikalıların Rusya tehlikesini görerek, güvenli bölge olsun, ÖSO'ya daha çok destek verilmesi olsun, daha olumlu ve net pozisyonu söz konusu. Destek konusuna gelince önümüzdeki günlerde Amerikalıların desteği artacak.

Rus müdahalesine tepkilerini, ÖSO'ya daha çok destek vererek, daha çok silah ve donanım aktararak verecekler, öyle mi? Ama biraz geciktiriler galiba?

Şimdi, Eğitim-Donat Programı dışında daha farklı prog-

ramlar çerçevesinde bir yardım mevcuttu. Zaten bu yardım olmasaydı, açık konuşmak gerekirse, İran gibi bölgesel bir gücün karşısında ÖSO duramazdı. Esad hafife alınacak bir güç değildi. Esad Ordusu 350,000 kişiden oluşuyordu. Devrimle birlikte, ayrılımlarla, bu rakam 68,000'e indi. Buna karşın, ÖSO mensuplarının sayısı arttı. Şu anda bizim silahlı mücadele veren ve her türlü sürprize hazır bekleyen 70,000 askerimiz var. Fakat bunun arkasında destek veren bir o kadar asker daha var, yani toplam rakam 150,000 civarında. İran, 50,000 civarında paramiliter asker getirdi, ancak yine de ÖSO'nun gücünü kıramadı. Guta bölgesi, Şam şehir merkezinden 5km uzaklıkta. Henüz, İranlılarla beraber – şu anda Ruslar rejim askerleri, Guta bölgesine giremedi. Muhalefeti oradan sökemediler. Gerek ÖSO, gerek diğer konseyler sayesinde Guta'nın kontrolü hala bizim elimizde.

O zaman oraya iyi bir lojistik takviye var.

Şimdi biz birçok ağır vasıtayı ve silahı Esad'ın ordusundan ele geçirdik. Bu yüzden şu anda rejim kaybediyor. İran'la birlikte de kaybetti. Ruslarla birlikte de kaybedecek.

Onun için mi Esad'ın en zayıf anında Rusya imdadına yetişti?

Rusya, IŞİD dışında ılımlı grupları da vuruyor; onu bahane göstererek muhalefeti bitirmeye çalışıyor.

Esad zaten son konuşmasında bunu açıkça itiraf etti. O konuşmada Ruslara bir mesaj verdi. “Ben çöküyorum” dedi.

O vakit Esad, “Geldiniz ya da gelmediniz, bitiyor bu iş” dedi.

Aynen öyle. Asker birliklerine gitmiyor. Devlet görevlisi devlet kurumlarına gitmiyor. “Şam’a doğru çekiliyorum” diyor. Esad, bütün bu mesajları Ruslara verdi ve rejim, gerçekten çöküyordu.

Eğit-Donat ile ilgili son bir şey söyleyelim. İlk eğitilen gruplardan bir tanesi gider gitmez El-Nusra tarafından esir alındı; kimi öldürüldü, kiminin silahlarına el kondu vs. Başarısız bir proje mi bu? Niye yürümedi?

O olay, öyle olmadı. El-Nusra tarafından rehin alınan grup, Eğitim-Donat çerçevesinde eğitim gören grup değil-

di. Onu karşılamaya gelen bir gruptu. O yüzden o El-Nusra'nın rehin aldıklarından sadece bir kişi kayıp.

Burada Eğitim-Donat'tan mezun olmuş sadece bir kişi kayıp öyle mi?

Bir kişi kayıp; fakat Eğitim-Donat Programı çok yavaş işleyen ve çok az kişiyi görevlendiren bir programdı. Bunun çok daha hızlı ve çok daha büyük sayıda insanı kapasması gerekiyordu. Fakat öyle işlemedi. Programda filtre mekanizması çok fazla; çok seçici davranılıyor.

Amerikalıların silahlarının kimin eline geçeceği, kimi eğittikleri konusunda kaygıları var. Eğitim-Donat Programından çıkıp, El-Nusra'nın eline düştüğü söylenen birliğin elindeki Amerikan silahlarının da El-Nusra'ya geçtiği haberleri çıkmıştı. Siz zaten

“öyle bir birlik ele geçemedi” diyorsunuz. Peki, Amerikan silahları El-Nusra’nın eline geçti mi? Washington’dan böyle bir bilginin teyit edildiğini hatırlıyorum.

Şimdi, silah konusu farklı. O bilgi doğru, çünkü ÖSO ile El-Nusra zaman zaman karşı karşıya geliyor ve aralarında çatışma yaşıyor. O arada El-Nusra bazı silahları ele geçiriyor.

Ama bu hadiseyle ilgisi yok diyorsunuz.

Evet.

Şimdi tekrar Rusya’ya dönersek, ne kadarlık bir kuvvetle geldi Rusya?

Önceden 2,000’ e yakın bir paramiliter askeri vardı Rusya’nın. Şu anda aldığımız duyumlara göre bunu 20,000’e çıkarmaya çalışıyor.

Rusya’nın sadece milisleri orada öyle değil mi, bunlar nizami ordusu değil?

Nizami ordusu değil. Rusya askerlerini milis adı altında getirebilir ya da özel tim adı altında getirebilir.

Ama Rusya’nın Suriye’de ciddi bir hava kuvveti var.

Evet, 50’ye yakın uçağı ve helikopterleri var.

Rusya şimdiye kadar 64 tane hava harekâtı yaptı, değil mi?

Evet. Bunun üçünü Rakka’ya yaptılar. Bir de Hazar Denizi’nden fırlattıkları füzeler var.

Nereye düştü o füzeler? Dört tanesinin İran’a düştüğü söyleniyordu. Ruslar bunu yalanladı, ama bu konuda ısrar var.

Rakka’ya bir tane, Halep’e bir tane düştü. Rakka’ya düşen füze, dediğim gibi, yine sivil hedefleri vurdu. Şimdi Ruslar buraya IŞİD’i vurma bahanesiyle girdi. Bu yüzden biraz Rakka’yı vuruyor, biraz da diğer hedefleri, hem sivillerin hem de ÖSO’nun mevcut olduğu bölgeleri.

Şimdi Rusya bizim sınırımıza yakın bir yere hava üssü kurdu.

Evet. Hmeimim Havalimanı, Ceble’ye yakın. Önceden var olan bir havalimanı bu, onu biraz genişlettiler.

Ruslar daha önce var mıydı orada?

Ruslar yoktu. Uçaklar yeni geldi.

Putin, karaya asker indirmeyeceğini söyledi. Karadan ziyade havadan

Ruslar buraya IŞİD’i vurma bahanesiyle girdi. Bu yüzden biraz Rakka’yı vuruyor, biraz da diğer hedefleri, hem sivillerin hem de ÖSO’nun mevcut olduğu bölgeleri.

bu işi halletmeye çalışacak. Bu durumda, ÖSO ayakta kalabilir mi? Yani Rus uçaklarına direnebilecek gücü var mı ÖSO'nun?

Şimdi hiçbir savaş, sadece hava harekâtıyla bitirilemez. Rusların başlattığı hava harekâtından sonra rejim, Humus'a, Hamâya doğru bir kara savaşı başlattı. Özellikle Rusların vurduğu yerlere. Çok fazla zayıt verildi. Birtakım bölgeleri önce Ruslar temizliyor, sonra buralara rejimi gönderiyor. Rus uzmanlar var, İranlılar var. Ruslardan haberler geliyor, yine tutuklu olan ve ölü olarak ele geçirilen Rus uzmanlar olduğu söyleniyor, fakat henüz böyle bir bilgi teyit edilmedi. Fakat Ruslar tarafından da çok ağır zayıt var.

İş karaya gelince rejim, Ruslar ve İranlılar başarısız. Güçlü bir mukavemet görüyorlar.

Hem güçlü bir mukavemet var hem de daha önce İranlılar zaten bunu denediler. Halep'i dört kez kuşatmaya kalkıştılar, ancak geri püskürtüldüler. Güney bölgesine Kasım Süleymani bizzat gelip operasyonları yönetti, ama yine geri püskürtüldüler. Şu an Rusya'nın yaptığı operasyonlarla olan da farklı bir şey değil. Önceden rejim gelip varil bombalarıyla temizliyordu bölgeyi. Şimdi Ruslar gelip MIG uçaklarıyla temizlemeye başlıyor. Rejim,

kara savaşında ilk gün 18 tankını kaybetti, 2 ağır zırhlı aracını kaybetti ve 100'e yakın askerini kaybetti ve geri püskürtüldü.

Öte yandan Rusların verdiği bilgiler doğruysa, hava saldırılarında 200 kişiyi birden öldürdüklerini söylüyorlar.

Maalesef ilk günkü saldırılarında ölen insanların çoğu sivildi.

İşin en trajik tarafı da o zaten. Bu savaşı taraflardan birinin kazanma ihtimali var mı? Esad'ın ayakta kalma ihtimali var mı?

Esad'ın kesinlikle ayakta kalma şansı yok.

Ama Esad deyince Rusya ve İran'ı da anıyoruz.

Suriye devrimi, barışçıl protesto hareketleriyle silahsız başladı. Ondan sonra ordudan ayrılan askerlerle beraber askeri bir mücadele verildi. Rejim, kendi askerini, karasal gücünü kaybetti. Hava gücünü kullandı, ama onu da zayıflattı. İranlılar, rejime desteğe geldi, ama yeterli olmadı. Şimdi Ruslar geldi. Bugün, dört buçuk sene içinde azılı bir rejimi, bölgesel bir gücü geri püskürten ve yenen bir güç olarak muhalefet, mutlaka Rusları da yener. İranlılar bölgeyi Ruslardan daha iyi biliyorlar. Yine de

İranlılar ÖSO'nun gücünü, muhalefetin iradesini kıramadılar. Suriye Devrimi, değişim amacıyla özgürlük için, onur için başladı. Bu hedefleri elde edinceye kadar da devam edecek. Esad kaybedecek. Ruslar da kaybedecek.

Esad'ın Lazkiye merkezli butik bir devlete sıkışma ve orada varlığını sürdürme ihtimali var mı?

Şimdi geçici olarak, kısa vadede böyle bir çıkış yolu bulabilir, çünkü şu anda rejimin en güçlü olduğu yerler, Şam merkezi ve sahil bölgesidir. Bu yüzden bir çıkış stratejisi olarak Esad, bu yolu deneyebilir. Zaten Ruslar da buna yardımcı olmak için müdahil oldular.

Yani aslında Suriye'nin tamamı için gelmediler, Esad'ın kontrol ettiği yüzde 14'ü garantilemek için geldiler.

Garantilemeye ve ondan sonra oradan ne kadar koparabilirse Humus'tan, Hama'dan, o bölgeye katmaya çalışıyorlar; fakat dediğim gibi bu durum, yani kanton durumu, kısa ve orta vadede, belki önümüzdeki iki veya dört sene boyunca devam edebilir. Ancak uzun vadede bu durum sürdürülebilir değil. Zira Fransızlar da buna kalkışmışlardı, üç sene sonra bozuldu. Şimdi Rusya aynı şeyi deniyor. Fakat Suriye halkı hiçbir zaman bölünmek

istemez. Suriye halkı devrim başladığından bu yana birlikte hareket ediyor; asıl bölücülük yapan rejimin kendisidir.

Bir öngörünüz var mı, ne kadar sürer bu savaş?

Rusların müdahalesi olmasaydı rejim zaten çöküyordu. Esad da bunu itiraf etmişti. Fakat Rusların müdahalesinin ardından daha sonra oluşacak olan dengeler ve senaryolar tabi ki olayın gidişatını değiştirecek. Eğer Suriye'ye yönelik bir savaşçı dalgası yaşanırsa, bu hem Ruslara karşı olur hem de Suriye'nin istikrarına karşı olur. Böyle bir şey istemeyiz tabi.

Siyasi çözümü hızlandırır mı Rus müdahalesi?

Biliyorsunuz, biz Cenevre 2'de rejimle aynı masaya oturduk. Rejim siyasi olarak kaybetmeye başlayınca Rusya onları çekti masadan. Şu anda sahadaki Dışişleri Bakanı Velid Muallim, geçen hafta BM'de yaptığı konuşmada "Sahadaki durum, bundan sonra siyasi gidişatı belirleyecek" dedi. Ruslar zaten bu amaçla geldiler. Biraz daha rejimin elini güçlendirerek, masada kazanan taraf yapmak istiyorlar. Fakat tersi olacak.

Şu tabloda pazarlık masasına daha güçlü oturamaz mı Esad?

Birtakım bölgeleri önce Ruslar temizliyor, sonra buralara rejimi gönderiyor.

Şu anda Rus işgali varken biz zaten masaya oturmayız. Şu anda biz, işgal gücüne karşı özgürlük harekâtı başlatmış durumdayız.

Hayır, size deseler ki “Gelin masaya oturalım, kaldığımız yerden bu işi bir sonuca bağlayalım”, oturmaz mısınız masaya?

Dediğim gibi her şey değişti. Şu anda biz işgal gücüyle karşı karşıyayız. Bu işgal gücü çekilsin ondan sonra siyasi süreç başlayabilir. Öbür türlü işgal gücü gölgesinde bir siyasi çözüm olamaz zaten.

Türkiye'nin güvenli bölge önerisi vardı. Ona geçmeden önce Türkiye'nin Rusya'yla askeri olarak karşı karşıya gelme ihtimali var mı? Çünkü bu sınır ihlalleri tedirginlik yarattı.

Ruslar gerek Türkiye'ye gerek NATO Bölgesi'ne biraz tehdit yaratmaya çalışıyorlar.

Rusya, Hazar Denizi'nden 1,500 km menzilli füzeler fırlatarak NATO'ya da gözdağı vermiş oluyor. Bu durumda Rusların yaptığı harekâta karşılık, burada NATO ülkeleri ve ABD'nin sert bir tutum sergilemesi gerekiyor. Rusya diyor ki: “Ben istediğim zaman NATO bölgesine tehdit yaratabilirim ve ben buradayım.” Bu yüzden Ruslara bu şekilde tepkisiz kalınırsa Rusya, durumu biraz daha tırmandırabilir.

Peki, NATO, Amerika, İngiltere, Fransa, Almanya, Türkiye askeri bir karşılaşmaya girer ve askeri bir cevap vermeye kalkarsa Rusya'nın geri çekileceğini mi düşünüyorsunuz? Geri çekilmezlerse ne olur?

Şimdi burada bu ülkelerin böyle müdahil olmasına gerek yok. Askeri olarak bölgede Suriye ile Rusya bir tarafta, NATO ülkeleri diğer tarafta savaş yaşanmasına gerek yok. Suriye'de en rahat senaryo -o ka-

dar rahat olmayacak ama- ÖSO'nun elini güçlendirmek ve uçuşa yasak bölge oluşturmak. Uçuşa yasak bölge ile ÖSO'ya uçaksavar sağlayarak örneğin, imkân verirsiniz veya koalisyon güçleri o bölgede zaten uçuş yapıyor. Uçuş yaptığı sürece zaten Rus uçakları yaklaşmıyor. Bu, Ruslarla zaten olan bir anlaşma. Güvenli bölgeler yaratarak, durumu koruyarak, denge değiştirilebilir. Çünkü kara savaşında ÖSO kazanıyor; rejim ya da Ruslar kazanmıyor.

Siz Ruslara verilecek askeri cevabın direkt NATO tarafından değil, ÖSO üzerinden verilmesini istiyorsunuz. En risksiz çözümü- nüz bu mu?

Bunu, Ruslara cevap olarak değerlendirmemek lazım. Burada Ruslar zaten işgalci. Kim mağdur burada? Suriye halkı. Suriye halkını nasıl koruyabiliriz? ÖSO'yu güçlendirerek ve uçuşa yasak bölgeyi koruyarak.

Güvenli bölge hala mümkün mü? Ruslar onun önünü kesmiş olmadı mı? Yani Türkiye'nin sınırında savaş uçağı uçurmanın, hatta hava sahasını ihlal etmenin bir mesajı da bu değil mi?

Dediğim gibi o iki şekilde mümkün: Koalisyon uçakları bölgeyi koruyabilir. Böylelikle Rusya koalisyonla karşı karşıya

gelmekten imtina eder. Ya da uçaksavar verilir ÖSO'ya.

Ama Amerika'nın böyle bir tutumu yok.

Amerika'nın tutumunda değişiklik var. Önümüzdeki süreçte Amerikalılar farklı bir tutum içine girebilir.

Rusya'nın hamlesi Amerika'yı tutum değiştirmeye mi zorlayacak?

Bunun sinyalleri, gerek ABD Dışişleri Bakanı Kerry gerekse birçok Amerikalı yetkili tarafından verilmiş oldu, özellikle güvenli bölge konusunda.

En son güvenli bölge konusunda gelinen noktaya şuydu: Sığınmacı akını, Avrupa üzerinde de bir baskı oluşturunca, bu fikre destek gelmeye başlamıştı. Hala bu fikre en mesafeli duran, Amerika'ydı. Fikir şuydu: Cumhurbaşkanı'nın da güçlü bir şekilde dile getirdiği gibi Türkiye, sınırın Suriye tarafında kalıcı şehirlere inşa etmeyi ve sığınmacıları orada iskân ettirmeyi önermişti. Bu proje, gerçekleştirilebilir bir proje mi?

Zaten güvenli bölge, bu demek. Yani güvenli bölge, Suriye'nin içerisinde rejimin uzak olduğu yerlerde ve rejimi-

Suriye'de en rahat senaryo -o kadar rahat olmayacak ama- ÖSO'nun elini güçlendirmek ve uçuşa yasak bölge oluşturmak.

min özellikle varil bombalarıyla saldırdığı bölgeleri korumaya yönelik. Türkiye'nin önerisi bu, bizim de önerimiz bu.

Sadece bu değil ama. Kalıcı bir şehir inşasından söz ediyor. Yani orada öyle çadır kentler filan değil, konutlar inşa edilecek.

Kalıcı şehir derken, yine prefabrik evler olacak. Güvenli bölge, Afrin'le Celabrus arasındaki 96 km uzunluğundaki bir bölgeye karşılık geliyor. Kilis'in karşı tarafı; bu da 3,600 km demek; neredeyse Lübnan haritasının yarısı kadar. Eğer biz buna İdlib ile Hama ve Humus kırsalını da katarsak 10,000 km'den daha fazla bir alan oluyor. Üç milyon kişiyi çok rahatlıkla alabilir, o zaman sığınmacılar tam ters yöne doğru hareket etmeye başlar. Almanya'da bir araştırma yapıldı son iki günde sığınmacıların yüzde 59'u geri dönmek istiyorlar. Bu yüzden sığınmacıların Suriye'de aradıkları şey istikrar. Ölümünden kaçıyorlar.

Ama yakın gelecekte istikrar gözüküyor Suriye'de.

Dediğim gibi bu istikrarı sağlamanın tek yolu, güvenli bölge yaratmak. Suriyelilerin kaldığı bölgeleri güvenli bölgeler kılmak.

Şimdi güvenli bölge oluşturmak daha da zorlaşmadı

ya da imkânsızlaşmadı size göre, öyle mi? Ruslardan sonra sanki biraz imkânsızlaştı gibi?

Yok, güvenli bölge demek, hava sahasının korunması demek. Uçuşa yasak bölge olduğu sürece, Rus uçakları da rejimin uçakları da yaklaşamaz. Eğer koalisyon güçleri, uçarak bölgeyi koruyamazlarsa, dediğim gibi, ÖSO'ya uçaksavar vererek sivillerin korunması sağlanacak. Bu ortam sağlandığı sürece sığınmacı dalgası yaşanmaz; sığınmacılar şehirlerine geri döner. Bu, sadece Kuzey'de değil, Güney'de de geçerli; Ürdün de uçuşa yasak bölge istiyor.

Onlar da benzer bir projemi uygulamak istiyor?

Onlar da istiyor; çünkü Suriye'nin güneyi de bombalanıyor.

Ne kadar sığınmacı vardı orada? Bildiğim kadarıyla Türkiye'den sonra en çok Ürdün'de var.

Ürdün'de bir milyon iki yüz bin civarında, Türkiye'de iki milyonu geçmiş durumda.

Biraz IŞİD, PYD ve rejim ilişkisini de konuşalım. PYD, şimdi Rusya'yla da bir münasebet geliştiriyor. Hatta PYD, Moskova'da ofis açmaya davet edilmiş. PYD başından beri ÖSO'ya

ve Ulusal Koalisyon'a mesafeli değil mi?

Şimdi biz PYD ile görüştük. Ben Salih Müslüm'le Kahire'de bizzat görüştüm. Bizimle oturup konuşurken farklı şeyler söylüyorlar. Yalnız Suriye'de özellikle kendi kantonlarında farklı davranıyorlar. Esad gibi farklı konuşup, farklı davranıyorlar. PYD, özellikle Kürt Ulusal Konseyi'ni, Kürt aktivistlerini, bizim içimizdeki grupları hedef alıyor. Hedefi farklı. Bünyemizdeki Kürt Ulusal Konseyi, Suriye'nin bütünlüğünden yana. Burada çözüm sürecine benzer bir sürece biz onlarla başladık. Biliyorsunuz Esad ve Baas Yönetimi, Kürtleri bütün haklarından mahrum bırakmıştı. Biz, Kürt Ulusal Konseyi ile bir anlaşma yaptık; o anlaşmada vatandaşlık hakları altında Kürtlerin kolektif haklarını koruduk. PYD, farklı davranıyordu. Siyasi âdemi merkezîyetçilik istedi.

Özerklik diyelim biz ona. Orada özerk bir toprak ve yönetim istiyor.

Kanton diyor kendileri de. PKK ile, rejimle beraber hareket ediyor. Genellikle Kamışlı, Afrin gibi bölgeler, rejimden doğrudan destek alıyor. Rejimin askeri birlikleri, istihbarat birlikleri hala orada, yani PYD'nin kontrol ettiği bölgelerde. PYD'nin rejimle iletişimi üst düzeyde. O yüzden biz muhalefet olarak, PYD'yi

kabul etmiyoruz; onlar da muhalefeti kabul etmiyor.

Şöyle şeyler hep söyleniyor: "PYD 'ye bağlı askeri gruplar, YPG unsurları, rejime tek kurşun bile sıkmadı şu ana kadar." Yani bu savaş başladığından beri, PYD, Esad'ın kuvvetlerine tek kurşun bile sıkmadı, diyorlar. Hiç çatışmadılar mı?

Bırakın kurşun sıkılmayı, PYD'nin silahları, rejimden geliyor. Bu yüzden PYD ve YPG; rejimin, Kürtlerin hâkim olduğu bölgelerde, rejimin kolu sayılıyor. Bu yüzden aktivistleri de PYD bastırmıştı. Özellikle Amuda'da iki sene önce aktivistler bir protesto eylemi başlattılar. Bu eylemler, PYD ve YPG militanları tarafından bombalandı. 18 kişi öldü. Çok sayıda yaralı da Türkiye'ye geldi.

ÖSO ile bir çatışmaları var mı hala?

Zaman zaman yaşıyor. Halep'te Şeyh Maksud bölgesinde geçen hafta yine çatışma yaşandı. Yani PYD güçleri, ÖSO'nun hâkim olduğu Halep'te Şeyh Maksud bölgesine saldırarak bölgeyi ele geçirdiler. Zaten ondan sonra Halep'te yaşanan durum çok ilginçtir. Rejimin birliklerine koridor açtılar. Rejim birlikleri de IŞİD'e koridor açtı. Şu anda Halep'in kuzey kırsalı,

*Güvenli bölge,
Suriye'nin
içerisinde rejimin
uzak olduğu
yerlerde ve
rejimin
özellikle varil
bombalarıyla
saldırdığı
bölgeleri
korumaya
yönelik.
Türkiye'nin
önerisi
bu, bizim de
önerimiz bu.*

PYD, rejim ve IŞİD güçleri tarafından kuşatılıyor.

Peki ama şöyle bir çelişki yok mu ortada: YPG, IŞİD'le savaşan neredeyse tek güç gibi algılanıyor dünyada. Ruslar da öyle görüyor mesela. Amerikalılar da PYD'yi ve YPG'yi IŞİD'e karşı savaşan bir unsur olarak görüyorlar ve destekliyorlar. Yani aynı anda hem Rusya'nın hem Amerika'nın desteğini alabilen bir güç.

Şimdi YPG adı yokken, Kürtlerden oluşan ÖSO grupları vardı. Aktivistler vardı. Siyasi olarak PYD geldi; askeri olarak YPG geldi ve bunlar ilk başta rejimden destek aldı. Daha sonra bunlar, Kobani bahanesiyle daha da güçlendirildi. Fakat orada IŞİD'e karşı bir savaş olmadı. Biliyorsunuz, Kobani'de bütün bölge, koalis-

yon güçleri tarafından tarandı. Daha sonra YPG'nin eli güçlendi ve YPG, bölgeye girdi. Bölgeye girerken de sadece YPG güçleri yoktu, ÖSO da, Peşmerge güçleri de yardımcı oldu. Tel-Abyad'a gelince, oraya IŞİD hâkimdi. IŞİD'le PYD arasında hiçbir çatışma olmadan IŞİD, PYD lehine çekildi Tel-Abyad'da. Tamamen teslim etti. Benzer koordinasyonlar yaşandı.

Siz IŞİD'le savaşmıyor musunuz peki?

IŞİD'le en fazla savaşan ve çatışan ÖSO'dur. IŞİD'in en fazla saldırdığı bölgeler, ÖSO'nun bulunduğu bölgeler.

Peki, niye o zaman sadece PYD savaşmış gibi bir algı var?

Amaç, orada PYD'nin elini güçlendirmek. O havayı vere-

rek PYD'ye daha çok destek vermek. Fakat IŞİD'in - iki sene içerisinde, bölgede varlık gösterdiği zamandan bu yana - en çok saldırdığı bölgeler, bugünkü operasyon dâhil, ÖSO'nun olduğu bölgeler. ÖSO, o bölgelerde rejimden daha fazla IŞİD'le çatışma yaşad.

Şimdi Halep'i de konuşalım. Halep'in yüzde 60'ını ÖSO kontrol ediyor. Geri kalanında IŞİD, YPG ve rejimin aynı safta ÖSO'yla mücadele ettiğini söylüyorsunuz. Doğru mu?

Bugün yaşanan bu. Bu ilk defa yaşanan bir şey değil.

IŞİD ile YPG arasında bir koordinasyon, doğrudan bir işbirliği mi var; yoksa herkes kendi bölgelerini mi tutuyor?

Şimdi zaman zaman, İdlib'te El-Fetih Ordusu'nda olduğu gibi, bir birliktelik hareketi oluyor, ortak düşmana karşı. ÖSO, hem PYD'nin hem rejimin hem IŞİD'in ortak düşmanı. Bu yüzden konu ÖSO olunca bu üç güç birlikte hareket ediyor.

Bu çok ilginç bir bilgi. Peki, dünya bunun ne kadar farkında?

Biliyor. Yani koalisyon güçleri, bunu biliyor. Yine bu, za-

man zaman Kerry tarafından da dile getirildi. IŞİD'le rejim arasında koordinasyon olduğu söyleniyor.

IŞİD'le rejim arasında onların da doğruladığı olaylar var, doğru. Ben başka bir şey söylüyorum. Siz YPG'yi de bunun içine dâhil ediyorsunuz.

Son Amerika ziyaretimizde Amerikalılar bunu bize özellikle dile getirdi. PYD'den rejimle ilişkisini kesmesini istemişler. "Rejimle bu şekilde beraber hareket edemezsiniz" diye ultimatom gibi bir şey verdiler.

O zaman şöyle bir şey var: PYD'nin IŞİD'le doğrudan bir teması yok, ama rejimle işbirliği yaptığı yerlerde dolaylı olarak aynı safta yer almış oluyorlar. Aksi takdirde aralarında doğrudan bir ilişki yok.

Tabii yok. IŞİD konusu çok farklı. IŞİD istihbarat tarafından yönlendirilen bir örgüt. Karar mekanizmasında öyle sanıldığı gibi sakallı insanlar da yok. Stereotipi böyle olabilir; ama esasında bunlar, istihbarat güçleridir. Yani istihbarat güçleri IŞİD'i harekete geçiriyor. IŞİD'in birçok bölgesi, rejim tarafından yönlendiriliyor. Penetre olmuş durumda. Bu yüzden IŞİD farklı. Rejim zorlandığı yerlerde IŞİD'i çağırabiliyor.

İstihbarat güçleri IŞİD'i harekete geçiriyor. IŞİD'in birçok bölgesi, rejim tarafından yönlendiriliyor.

Onun örnekleri çok yaşandı ve doğrulandı. Amerikalı kaynakların ve yetkililerin açıktan doğruladıkları, özellikle Halep'te, işbirlikleri oldu. Ben sözlerinizi açıklığa kavuşturmak için YPG ile IŞİD arasında doğrudan bir işbirliği olup olmadığını sordum.

Doğrudan bir işbirliği yok, ama IŞİD ile rejim arasında doğrudan işbirliği var.

IŞİD ile rejim arasında işbirliği var, PYD ile YPG'nin de ayrıca rejimle işbirliği yaptığını söylüyorsunuz.

Evet.

Şimdi ortada şöyle tuhaf bir durum yok mu? Bu saflaşmada, mesela Halep'te, ÖSO, Amerika'nın desteklediği gruplardan oluşuyor. PYD ve YPG Amerika'nın desteklediği bir grup ve IŞİD Amerikan uçaklarının şu an hala vurduğu bir hedef. Keza rejim de Amerika'nın askeri olarak bir şey yapmadığı, ama karşı olduğu bir unsur. Şimdi Amerika'nın desteklediği PYD ve YPG ile karşı olduğu IŞİD ve rejim aynı tarafta, Amerika'nın desteklediği ÖSO'ya karşı savaşıyorlar.

Evet.

Bu garabeti nasıl açıklıyor Amerika?

Şimdi Amerikalılar destekliyor da tek başına desteklemiyor. Buna destek veren bir ülke grubu var. O grup içerisinde Amerikalılar da var.

Hayır, ben şunun için Amerikalıları çekip çıkardım; çünkü o grubun tamamı, Amerikalılar gibi, PYD'yi öyle desteklemiyor.

Şöyle bir şey var: O grubun içerisinde birçok ülke var: Suudi Arabistan, Katar gibi. Bunlar PYD'ye destek vermiyor. Sadece Amerikalılar destek veriyor. Burada Amerikalıların PYD'yi desteklerken dile getirdikleri sebep şu: Suriye'nin doğusunda aşiretler var. O bölgede PYD var, bir de IŞİD var. Biz PYD'yi orada IŞİD ile mücadele etmesi için destekliyoruz.

Ama PYD, ÖSO ile de mücadele ediyor.

PYD'nin ÖSO ile karşı karşıya gelmesi, özellikle bu son iki haftada oldu. Biz PYD ile dört sene boyunca karşı karşıya gelmemeye çalıştık. Son iki haftada YPG güçleri özellikle Halep bölgesinde rejimle koordineli olarak saldırmaya başladı. Biz de bunu Amerikalılara ilettik, böyle bir sıkıntı var böyle bir durum var diye. Daha önce PYD'ye destek veren ülkeler,

Amerika dâhil, desteklerini kısıtlar. Tamamen kesilmemiş de olsa bu konuda bir sıkıntı var. Amerikalılar, PYD'ye karşı tavır almaya başladı.

Peki, şimdi sizi destekleyen ülkeler hangileri? Bir uluslararası koalisyon var. Bunun içerisinde Suudi Arabistan, Katar var. Türkiye ve Amerika da sizi destekliyor. Dünyada Suriye'deki muhalif gruplar içerisinde, meşruiyeti tanınan, ılımlı muhalefet diye tabir edilen gruplar sizin bünyenizde mi? O yapınız misiniz?

Bir iki sene önce Suriye'nin Dostları Grubu kuruldu ve 120 ülke var grup içerisinde. Bir de Dostlar Grubu içerisinde on bir ülkeden oluşan, çekirdek bir grup var. Bu bölgede yaşanan devrim ve karşı devrim süreçlerinde hem çekirdek grupta hem dostlar grubunda bir anlaşmazlık oldu ve bölünmeler yaşandı. Bugün geldiğimiz noktada maalesef bu dostlar grubu yok. Baştan beri Suriye muhalefetine sürekli destek veren ülke, Türkiye'dir. Türkiye'nin yanında, duruşunu çok uzaklaştırmayan Suudi Arabistan, Katar ve Fransa var. Bir de zaman zaman destek konusunda tereddüt etse de desteğini arttıran ABD var. Bunun dışında İngiltere, ABD çizgisinde. Alman-

lar, Ruslarla diyalogumuzu biraz daha arttıralım havasındalar. O yüzden dostlar grubunda farklı pozisyonlar var.

Bu savaş dört buçuk yıldır devam ettiğine göre ciddi bir silah lojistik ihtiyacı da var. IŞİD bu silahları nereden buluyor ve sıkıyor sıkıyor bitmiyor mermileri? ÖSO, PYD nereden buluyor bu silahları? Silahları nereden tedarik ediyorsunuz, kim veriyor bu silahları?

IŞİD, biliyorsunuz, ilk başta Musul'da silah ele geçirdi. Daha sonra rejimden ele geçirdiği silahlar var. Rakka'dan sonra Tedmur'da çok ciddi mühimmat ele geçirdiler. Çok ilginç, Tedmur nasıl ele geçti? Deyrizor ile Tedmur arasındaki çöl, 220 kilometre var. IŞİD, Deyrizor'dan konvoylarla gidiyor; rejim Tedmur'u iki gün önceden boşaltıyor ve askerini bırakıyor. Dolayısıyla IŞİD, Tedmur'u çok rahatlıkla ele geçiriyor. Burada Suriye'nin ikinci büyük silah deposu var ve IŞİD hala orada. Bu Musul'da yaşandı, Rakka'da yaşandı, Deyrizor'da yaşandı ve en son Tedmur'da yaşanıyor. Zaten Tedmur'u ele geçirdikten sonra IŞİD, beş ayrı yönde hareket etmeye başladı. Halep'teki mevzilerini güçlendirmeye gitti, Humus'u kuşatmaya yöneldi. Süveyda'da

Daha önce PYD'ye destek veren ülkeler, Amerika dâhil, desteklerini kısıtlar. Tamamen kesilmemiş de olsa bu konuda bir sıkıntı var. Amerikalılar, PYD'ye karşı tavır almaya başladı.

Dürzülerin yoğun olduğu şehre doğru hareket etti. Bunları rejimden aldığı cephaneyle yaptı.

Siz Musul'u da böyle görüyorsunuz. Yani 1,000 tane IŞİD militanı geldi ve oradaki koca tümen korkup kaçmadı. Bilerek planlı olarak bıraktılar.

Bir gün önceden bırakıldı tabi. Bir gün önceden Maliki güçleri boşalttı bölgeyi. Hep aynı senaryo: IŞİD, çok ciddi mühimmat ve bunların yanında bankaları ele geçiriyor. Rejim, para bırakarak boşaltıyor bölgeyi. Musul'da da aynı şekilde oldu. Farklı olarak, dostlar grubu varken, ÖSO'ya silah desteği kararı o grup çerçevesinde alındı ve o grup tarafından sağlanıyor.

ÖSO'nun dünyada meşruiyet sorunu yok.

Dediğim gibi, ÖSO, Suri-

ye halkının tek meşru temsilcisi olarak, 120 ülke tarafından tanınıyor ve ÖSO'ya destek kararı da o çerçevede alındı.

Türkiye'nin size ne tür yardımları var?

Türkiye'nin en fazla verdiği destek, lojistik ve insani yardım alanında. İnsani yardım bağlamında, biliyorsunuz, Türkiye'de iki milyondan fazla Suriyeli sığınmacı var. Gerek AFAD gerek Kızılay ve başbakanlığın bünyesinde çalışan tüm kurumlar, Suriyelilere gerek barınma gerek eğitim ve sağlık konusunda çok ciddi destek verdi. Başka bir ülkenin bu şekilde hiçbir yaklaşımı olmadı.

Silah yok mu bunların içinde?

Dediğim gibi, bu Türkiye'nin kararı değil, o grup içerisinde alınan bir karar.

Türkiye'nin tek başına yaptığı bir şey değil bu grupta ortak yapılan ne varsa o var.

Tabii Amerikalılar da var bunun içinde.

Eğit-Donat kapsamında hem eğitmek hem de donatmak var ya o 'donatmak'tan ne anlamalıyız?

Silah donanımı, tabii. Bunlar ağır silahlar değil, fakat gelişmiş silahlar. Yani, ÖSO'nun elinde bulunan diğer silahlardan biraz daha farklı silahlar. Tanksavar da mesela bu silahların arasında.

Türkiye'nin yardımlarından memnun musunuz? İnsani yardım açısından Türkiye'yle boy ölçülebilecek bir ülke zaten yok. Zira Türkiye, Suriyeli sığınmacılar için tek başına yedi buçuk milyar dolar harcamış bir ülke. Peki, diğer konularda, mesela askeri konularda, Türkiye'nin yardımını yeterli buluyor musunuz?

Türkiye'nin bizim yanımda en çok bulunduğu konu, uçuşa yasak bölge konusu. Zaten Türkiye, bunu uluslararası camiada da dile getirmeye başladı. Amerikalılar başından beri bu konuya sıcak bakmıyordu. Türkiye'nin girişimleriyle birlikte, gerek sivillerin korunması gerek sınır güvenli-

ği konusunda, Amerikalılar da sıcak bakmaya başladılar. Fakat şu anda farklı bir durumla karşı karşıyayız: Rus işgali var. Şu anda iki ayrı düzeyde, hem işgalden kurtulma konusunda hem de Suriye'ye barış getirme konusunda mücadele ediyoruz. Bu, zorlu bir mücadeledir. Fakat dediğim gibi, Ruslardan önce İranlıları kırmayı başardık. Şimdi Ruslar da kırılacak. Şu anda öngördüğümüz şey şu: Ruslarla mücadele edeceğiz, onlara direneceğiz. Öbür taraftan da siyasi çözüm konusunda ısrarcı olacağız ve bu çözüm, kesinlikle Esad'sız olacak.

“Esad giderse IŞİD gelir” şeklinde yaygın bir kanaat var. Esad giderse IŞİD mi gelir?

Şimdi Esad, baştan beri IŞİD'i, Selefî militanları, kendi hapisanelerinden bu yüzden serbest bıraktı. Bahsettiğiniz savı kullanmak için. Ruslar da bu savı kullanıyor. Suriye halkı da diyor ki Esad giderse demokrasi gelir, özgürlük gelir. Esad var olduğu sürece IŞİD de var olacaktır.

Kaos kalıplaşmaz mı Esad giderse?

Esad demek, kaos demektir. Esad kaldığı sürece bu kaosu yaratacak; çünkü Esad, bu kaosu yaratarak çıkış yolu bulmaya çalışıyor. Eğer kaosun önüne geçeceksek mutla-

Şu anda iki ayrı düzeyde, hem işgalden kurtulma konusunda hem de Suriye'ye barış getirme konusunda mücadele ediyoruz.

ka Esad'sız bir Suriye'yi desteklememiz gerekiyor. Biliyorsunuz Suriye medeniyeti, dünyanın en eski medeniyetlerinden biridir. Baştan önce demokratik bir ortam vardı. Suriye halkı, demokrasi getirmeyi başarabilir. Zaten biz koalisyon içerisinde bunun pratiğini yapıyoruz. Kürdü, Arabı, Alevisi, Dürzüsü, Hristiyanı ve Müslümanı demokratik bir şekilde kararlar alıyoruz. Aynı şekilde, döndüğümüzde bu durum, Suriye'ye de yansacaktır. Özgür kalan bölgelerde yerel idare meclisleri de bu şekilde yönetiyor. Öz-

gür bölgelerde fark ettiyseniz kaos yoktur. Varil bombalarının dışında ölüm yaşanmıyor. IŞİD'in ve Esad'ın olduğu bölgelerde ölüm yaşanıyor. Bu yüzden Esad giderse kesinlikle demokrasi gelir.

Rusya müdahalesinden sonra neler olup bittiğini anlamaya çalıştık sizinle. Suriye'ye bir an önce barış gelmesi diliyor, mülakat için teşekkür ediyorum.

Ben teşekkür ederim.

*** 09 Ekim 2015 tarihinde CNN TÜRK'te yayınlanan *Baştan Sona* programından kısaltılarak alınmıştır.**

ORSAM, Ortadoğu konusunda faaliyet gösteren tarafsız bir düşünce kuruluşudur. ORSAM Ortadoğu ile ilgili bilgi kaynaklarını çeşitlendirmeyi ve bölge uzmanlarının düşüncelerini Türk akademik ve siyasi çevrelerine doğrudan yansıtabilmeyi hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda ORSAM, Ortadoğu ülkelerindeki devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin Türkiye'de konuk edilmesini kolaylaştırarak, yerel perspektiflerin güçlü yayın yelpazesıyla gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır. ORSAM yayın yelpazesi içinde kitap, rapor, bülten, politika notu, konferans tutanağı ve ORSAM dergileri *Ortadoğu Analiz* ve *Ortadoğu Etütleri* bulunmaktadır.

©Bu metnin içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir. ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORSAM

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)

Süleyman Nazif Sokak No: 12-B Çankaya / Ankara

Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48

www.orsam.org.tr